

Solidarnost ili dehumanizacija

Autor Administrator

Kako dalje?

Stjepan Andriæ, dipl. pravnik, Glas Koncila, 29. lipnja 2008.

Europa pod pritiskom interesa kapitala sve više prihvæa dehum-a-nizaciju, tj. da socijalno sigurni i zaštiæeni budu samo bogati. Nažalost Hrvatska u tome ne zaostaje.

Svrha svake državne politike je osiguranje boljih uvjeta života i rada, bolja zaštita zdravlja, veæa sigurnost na radnom mjestu, socijalna zaštita i obrazovanje dostupno svakome. Polazna osnova treba biti opæa solidarnost svih građana unutar države. Šanse za ostvarenje opæeg dobra ne smiju se sužavati veæ samo poboljšavati.

Naravno, kod toga se treba imati na umu da se socijalna politika može provoditi samo u skladu s rješavanjem gospodarskih problema, koji su temelj za rješavanje svih ostalih problema. Kod toga stalno treba imati na umu i uvažavati veæ dostignuti stupanj standarda te kulturnog i civilizacijskog razvitka društva i ne zanemarivati moralne ireligijske kriterije.

Nažalost, pravni i moralni propisi èesto se ne podudaraju glede svojih krajnjih posljedica, a katkada su i u supratnosti. Mnoga podruèja ljudskih odnosa nisu regulirana propisima, ali su mjerljiva moralnim kriterijima, kao što su, primjerice, odnosi poštovanja među ljudima, posebice uvažavanja starosti, ali i davanja moguænosti za bolju buduænost mladeži.

Važna su i pitanja èasti, izvršavanje danih obeæanja a ne naknadno tražiti moguænost opravdanja za- izigravania èesto nerealno danih obeæanja. Sve navedeno mora se uvažavati i u socijalnoj politici, a posebno u podruèju mirovinskog i zdravstvenog osiguranja, rada i zapošljanja. Samo tako može se ostvarivati odredena socijalna sigurnost i ostvarivati opæe dobro za veæinu građana, odnosno u praksi ostvarivati u najširem smislu solidarnost svih sa svima.

U usporedbi s razvijenim zapadnim državama i bruto nacionalnim dohotkom poglavi stanovnika Hrvatska ipak spada u siromašnije države sa siromašnjim stanovništvom. Takav položaj zahtjeva i veći stupanj unutarnje solidanosti među građanima.

Domovinski rat i pustonosna stagnacija i pad gospodarstva, zastoj u razvoju, mnogobrojni izbjeglice i prognanici kao i opće stanje zastoja gospodarstva u svijetu doveli su Hrvatsku u specifično težak položaj. Problem se pokrenuo; avao riješeniti tako da država smanjuje svoje obveze i garancije a povećava sudionost samih građana.

Kao mogući izlaz iz takve situacije ponudena su dva osnovna pristupa. Jedan je bio američki pristup (što je zapravo neoliberalistički pristup) koji je nudila Svjetska banka i Međunarodni monetarni fond. Glavna mu je karakteristika orientacija prema stvaranju slobodnog tržišta uz reduciranje temeljnih prava prema minimumu a na razini socijalne skrbi, dok mogućnost kvalitetnijih prava nude uvođenjem dodatnih osiguranja prema načelu »svatko treba voditi brigu sam za sebe«. Dakle, ostavlja se sve nemilosrdnim zakonima tržišta uz vrlo niska državna jamstva. Načelo solidarnosti u tom se služe smenjuje na minimum i gotovo nestaje, pa se i socijalna sigurnost građana smanjuje, koji je prepun riziku vlastitog izbora i materijalnih mogućnosti, snalaženju u zaradi ili izbora dodatnog osiguranja.

Drugi je pristup europski, koji se nudio dokumentima kao što su Europska socijalna povelja i konvencija Međunarodne organizacije rada a koje se trebalo ostvarivati u državama Vijeća Europe. Taj pristup jamčio je prava dana dosta, tj. razina prava je trebala ostati dosta visoka. Nažalost, pod utjecajem interesa krupnog kapitala i međunarodnih korporacija, prevladao je američki pristup koji se sada sve više nameće i razvijenijim zemljama Zapadne Europe, kao što su Francuska, Njemačka, ali i neke druge države. Pomalo svi poput taju i napuštaju interes vlastitih građana. Svi bi hteli „jeftinog radnika“ koji puno radi pa čak i 60 sati tjedno, a sve manje traži. Naravno da to pogoduje nastanku socijalnih nemira.

Bitna karakteristika američkog pristupa očituje se u tome da se ostavlja pojedinca riziku vlastitog izbora, tj. provodi se totalna individualizacija u osiguranju prava. Možda je to prihvatljivo za Ameriku i još neke razvijenije zemlje, jer tamo nema tako drastičnih posljedica takvih odnosa, budući da je opći standard tamošnjega prosječnog građanina visok i ne zahtjeva išrku primjenju načela solidarnosti.

Uslabije razvijenijim zemljama, to važi i za Hrvatsku u sada njoj situaciji opæeg siromašnja; tva prosjèenog građanina, ne može se pravedno realizirati odgovornost za »odluku vlastitog izbora« jer je za veæinu to neostvarivo zbog niskih prihoda od kojih se ne može još i dodatno izdvajati za neka dodatna prava. Zato se socijalna sigurnost, pa i zdravstve na zaštita, ne smije smanjivati pretjeranim naglaskom na moguæa posebna izdvajanja samih graðana za neka posebna socijalna prava.

Kao zakljuèak nakon površine analize takvih pristupa nameæe se da je za nas prihvatljiviji europski pristup, koji još uvijek nastoji oèuvati naèelo solidarnosti za svakog èovjeka koji nema posebnog kapitala niti imovine a niti mu je plaæa jednaka graðanima Zapadne Europe.

Zbog porasta osnovnih troškova života, serije poskupljenja koja izazivaju i jedno za drugim daljnja poskupljenja, živjet æe se skuplje. Aktualna vlast bi trebala, reèeno nogometnim rjeènikom, »staviti nogu na loptu i smiriti igru«, jer u protivnom može izgubiti utakmicu s graðanima koji gube dostignuti standard.